

„EDINOST“

Izhaja enkrat na dan, razen nedelj in praznikov, ob 4. uri popoldne.

Naročnina znaša:

za celo leto	24 kron.
za pol leta	12 "
za četrt leta	6 "
za en mesec	2 kroni

Naročnino je plačevati naprej. Na načrte brez priložene naročnine se uprava ne oziroma.

Po tobokarnah v Trstu se prodajo posamezne številke po 6 stotink (3 nvč); izven Trsta pa po 8 stotink (4 nvč).

Telefon št. 870.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcijskega lista „Edinost“.

Natisnila tiskarna konsorcijskega lista „Edinost“ v Trstu.

Manifestacijski shod

za slovensko šolo dne 14. septembra 1902
na družbenem vrtu pri sv. Jakobu.

Kako misli ljudstvo!

Gospod dr. Gregorin je prečital rezolucije, predložene v odobrenje, oziroma brzjavke, ki naj bi se odposale Njeg. Veličanstvu ter ministru Koerberju in Hartelu, in slednji poziv vodstvu pol. društva »Edinost«, naj se v stvari obrne do parlamentarnih klubov. V tem hipu je bruhičil z elementarno silo, kar pač ljudi v sreči in ljudstvo je izražalo hrupno in demonstrativno, kako misli in čuti in kako sodi o postopanju oblasti ob našem šolskem vprašanju. Ker se je v brzjavki na ministru ušajal izraz »prosi«, je zagremelo kskor sišen vihar po vsem vrtu in nešteoto grl je kričalo: Nič več prosi, prosili smo dovolj, sedaj zahtevajmo! Kričanje in hrup se kar nista hotela poleči in demonstracija je trajala dalje z neznanjano silo, ter se je polegla še le tedaj, ko je gosp. prof. Mandič zaklical, da se izraz »prosi« nadomesti izrazom, ki bo bolj odgovarjal čutstvovanju, dašemu ravnokar do razločnega izraza.

Gosp. zastopnik oblasti je žul ta glas ljudstva; njegova dolžnost je, da sporoči o njem na više mesto resnično in točno.

Izjave socijalistov.

Na poziv predsednika Mandiča, naj se priglasi, kdo želi kaj pripomniti k poročilu dr. Gregorina, se je prvi oglasil vodja slovenskih socijalistov v Trstu, g. Kopač.

Govornik je izvajal približno tako-le:

Ref-rent o tržaškem šolskem vprašanju, g. dr. Gregorin, nam je naslikal trnjevi križeve pot beračenja za ustanovitev slovenske šole v Trstu tekom 18 let. Da, to je res beračenje in je škandalozno, da v Trstu, kjer je toliko slovenskih otrok, ni niti eneslovenske šole. Mi priznavamo, da je to krivica, ki se godi slovenskemu narodu, da se morajo Slovenec boriti za stvar, katere imajo druge narodnosti v izobilju. — Mi nismo prišli, da bi se prepričali, ampak, da vam, ker smo sinovi enega naroda, pomagamo in da povemo svoje mnenje. Tudi mi socijalisti zahtevamo slovenskih šol, a ne samo slovenskih, ampak sploh šol, da bodo naši otroci bolj pametni, nego so bili naši starši. Mi zahtevamo, da bo priložnost dana vsakemu proletarju, vsakemu otroku, šolat se in se izobražati; mi zahtevamo, da se za ono mladino, ki nima sredstev, nakupujejo obleka, knjige, da se jim da jesti v šoli. Mi hočemo kruha in šole!

Ako smo se mi socijalisti oglasili, smo storili to, da protestiramo z vami proti krijevi, ki se nam godi, krijevi, ki je najbolj očvidna v Trstu, kjer je taka velikanska manjšina, ki nima šol. Toda, sko hočete doseči slovenskih šol, potem ne smete nastopiti tako pot, kakor do sedaj. Konec bodi potapljenja! Mi delave, ki smo vajeni na boj, mi moramo nastopiti drugo pot, nego gospoda okoli »Edinosti«. (Klici: Katero pot?) Vi se spominjate, kako smo bili predlansko leto tukaj. — Dr. Rybař je bil referent o slovenski šoli. Kaj nam je rekel konečno: Mi se združimo s hudičem, z anarhisti in socijalisti, samo da dosežemo svoj cilj! A kako se Vi družite z nami? (Klici: Zakaj se pa Vi ne družite z nami?) S poniznostjo se ne da nič doseči. Gospoda, ki nosijo frake in cilindre, lahko pošiljajo svoje otroke v Ljubljano v šolo, ali kamor se jim zaljubi; ali mi, ki ne moremo, mi moramo pustiti otroke v Trstu. — Poskusite primaširati na cesto! Mi vam garantiramo, da spravim obavejne delave na cesto (Protesti). Prosimo vas, da odstopite od stare takte. Ako ta ne vodi do cilja, treba izbrati

drugo. Pokažite enkrat slovensko i redento!

V imenu jugoslovanske socijalnodemokratične stranke izjavljam, da mi smo za šole, kjer-koli so potrebne. **Mi pojdemo z vami v boj**, ako nastopite drugo pot, ako stopite na cesto — zahtevat, ne prosi! Inkadar pridevate tiste šole, in boste zahtevali, da bodo otroci dobivali tudi knjige, obleko in kruh! Zahtevajte napredno šolo! Prosim vas torej, ne mislite nikar, da smo mi prišli semkaj kakor vaši soražniki. Mi smo prišli, da povemo svoje mnenje ter smo tudi tako korajzni in pogumni, da smo storili to.

Predsednik je prijavil, da se je priglasil za besedo gospod Karl Linhart v imenu lokalne socijalistične organizacije.

Ko je govornik stopil na oder, je najprej nekako zmagovalno pogledal okolo sebe. On pač še ne pozna terena, na katerem je nastopal v nedeljo, sicer ne bi bil nastopal tako, kuskor je, ker bi bil vedel, da ravno radi tacega nastopa je bil prvi utis, ki ga je opravil, neugoden zanj; in že radi tega utisa mu je bil — da se poslužimo izraza, katerega je g. Linhart rabil parkrat — eo ipso zagotovljen nevespeh.

No, kakor rečeno, g. Linhart ni poznal terena, na katerem je hotel zmagati, in zato je ves svoj govor nadaljeval v tistem žaljivem in bagatelizujučem tonu.

Izvajal pa je nekako tako-le:

Če je sodrug Kopač povedal svoje mnenje v imenu jugoslovanske socialistične demokracije, tem se pa jaz oglasil, da spregovorim v imenu lokalne socijalnodemokratične organizacije. Če je on bil za slovensko šolo, potem moram jaz to naglašati tembolj. Kdo hoče pravično soliti, mora videti, da je socijalnodemokratična organizacija povsod zavzemala stališče, da se morata veda in znanje širiti, da se širi horizont, da se mora izvajevati boj proti reakciji, kateri je cilj: duševna tema. To stališče imamo mi socialisti tudi tukaj v Trstu. Tu mora odločati princip: kake šole hočemo! Mi hočemo moderne, napredne šole, in radi tega moram naglašati, da so mi ljubše dobre italijanske, nego slovenske šole (Burni protesti, viharno vsklikanje), ker slabe šole so prokletstvo za nas.

Tukaj moram izjaviti, da se je od strani narodne stranke prezro delave slovenske (Oho!), ker se ni vabilo socialistične demokracije na današnji shod. (Viharni protesti). Mi imamo pravico, da zahtevamo, da se nas vabi. (Ponovni viharni protesti. Klici: Ali ne znate čitati slovenskih lepakov?) S tem so narodnjaki pokazali, da nočemo nastopati z nami. Mi vam pa povemo, da tudi mi nočemo iti z vami!!! (Senzacija! Klici: Torej tako je! Kako pa je izjavil popred Kopač?) Kako postopanje je to? Dolgo je trajal vihar, predno je mogel govornik nadaljevati. Zakaj? Zato, ker se nas prezira ob vsaki priliki, ker se govori o nas kskor italijanskih rdečkarjih, ker »Edinost« vedno le prezirljivo govori o nas. Mi se bomo vedno bojevali za šole, ali na tak način, da v enem mesecu na pravimo vše, nego vi v 18 letih!! (Smeh! Viharno veselost. Klici na vseh koncih: No dajte, počažite!) Vi ste le narodni šovinisti, le policijisti, vi pravite, da je vsak Italijan falot. Mi pa se družimo v boj proti šovinizmu, ker šovinism je največi nasprotnik šole. Konstatiram, da »Edinost« zahrbitno napada Rdeči prapor (Protesti od strani občinstva in enega odbornika). Klici: Vi lažete! Vrišč je bil tolj, da govornik ni mogel priti do besede. V tem je govornik apostrofiral vladnega zastopnika: G. komisar, na pravitered, in tevenirajte! (Prizora po tebi besedah ni možno opisati. htevali kruha in pouka.....! Tudi tu je

Zborovalci so vsevprek — izvzemši sveveda somišljenike govornikove — na hrupen, ardit

nščin dajali izraza svoji indignaciji radi take apostrofe iz ust socijalista. Neštetni vsklik: To je policijsko! Kdo je policijski? Ugljuslivo živžganje.) Na tožbo govornika, da se mu krati svobodo govora, je zagromel predsednik Mandič: Najbolji dokaz, kako liberalni smo mi je pač dejstvo, da smo g. Linharta sploh postili tako govoriti!! Temu vskliku je sledil viharen aplavz po vsem vrtu. Gospod Linhart je še nekoliko nadaljeval svoj govor, ali radi silnega hrupa nismo mogli beležiti ničesar več.

Predsednik je prijavil, da se je socijalistični vodja Dorbić, rodom Dalmatinec, priglasil za besedo.

Govornik je nastopal (to naj se umeje doslovno) na oder kakor tretji socijalistični voditelj in je bil z afektiranim patosom pogrevati fraze, ki niso povedale ničesar druzega (če ne še manje), nego sta pred njim povedala njegova sodruga. Ko se je uvodoma dotaknil prepričev med Hrvati in Srbi v Zagrebu, ki so imeli opraviti z drevnim redom ravno toliko, kolikor Pilats Krešdom, vrele so mu iz ust le fraze kakor: Mi čemo živeti i raditi! Mi čemo imati muže, a ne kukavice! Kruh i škola! Mi čemo liberalou i modernu školu!

Vse fraze pa je povijal govornik v tako neprimerno in odurno obliko, da je napravil najslabše utis in da je temeljito pokvaril še ono malo dobrega utisa po nastopu gosp. Kopača, kar ga je bilo še ostalo po nesrečnem nastopu g. Linharta!

Tudi g. Dorbić je dokazal s svojim nastopom, v kaki samoumami žive voditelji socialistične demokracije tržaške, kako se varajo sami sebe! Očvidno je bilo, da so prišli na na shod minole nedelje ne le v trdnem prebričanju, da potegnjo mase za seboj ampak tudi v prepričanju, da največ dosežo z žaljenjem na rodne stranke! Kako ljuto so se motili, to jim je pokazal ves razvoj shoda in njega zvršetek.

Cetrti socijalistični govornik je bil gospod Chiussi, ki je govoril italijanski nekako tako-le:

Dela več! Tukaj se je zbral toliko tisočev dela veev pretežno slovenskega materinega jezika, da tirjate pravico, za katero so govorili tudi vsi trije socialisti. Mi hočemo kruha, dela in pouka! Mi hočemo, da se delavec osvobodi iz sužnosti, v kateri ječe ne le očetje, ampak tudi otroci. Mi priznavamo šolo vsakomur na podlagi njega materinega jezika. Vi morate tirjati one pravice, katere je že Krist propovedoval: ljubezen, bratstvo, jednakost. Dokler pa se bo propovedovalo sovražstvo med rasami, bomo zmirom sužnji! Dokler se bo govorilo o strankarstvu, bo zmirom buržoazija tlačila nas. Vi delave ste, ki pripravljate bogatstva. A med tem, ko imajo bogataši šol, kakor druge hočejo, jih vi nimate. Z davki se plačujejo kanoni in vojske v svrhu bratomorstva; mestu tega bi bilo bolje, da bi se to rabilo za pouk. Radi tega pa le vedno zahtevajte svoje pravice, dokler se vam bo odrekal pouk v našem materinem jeziku. A glavna točka v našem programu bodi, da dobe učenci tudi jesti v šoli, knjig in obleke! Rak-rana je sovražstvo, radi katerega se delavec odtegne ekzistencija. Če hočemo doseči svoj cilj, ne dosežemo ga s prošnjo, ne na kolenih. Vstavitevi vi, ki ste rojeni meji siromaštvom! Samo s sporazmljenjem pod idejo internacionačionalizma dosežete svoje pravice. Dokler delave ne bodo složni, se jim bo vse odrekalo. Bodite internacionalni, zberite se okolo naše zastave in potem boste lahko zahtevali kruha in pouka.....! Tudi tu je

Oglas

se računajo po vrtuh v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom Poslana, osmrtnice in javne zahvale domači oglasti itd., se racunajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo ureduštu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vracajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnost. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahaja v ulici Carintia št. 12. **Upravnost** in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

navstal tak hrup, da nismo mogli beležiti zaključka govora.

Odgovor dr. Otakarja Rybářa.

Mej tem vriščem je zaklical predsednik, da se je gosp. dr. Rybář priglasil za besedo. Čim se je govornik prikazal na oder, pozdravljali so ga orkani živio-klicev in ljudje so pozdravljali dra. Rybářa mahanjem klobuk in robe.

Dr. Rybář je izvajal:

Jaz sicer nisem nameraval govoriti, ker sem komaj okreval od težke bolezni. Toda veseli me, ker ste se zbrali v tako lepem številu. Razveselilo me je posebno, da so došli tudi zastopniki socialistov, da so se tudi oni sešli, da nam pomagajo v tem pravčenem boju. Ali to veselje se mi je že nekoliko skazilo, ker se nekateri njih govornikov niso bavili toliko s šolskim vprašanjem, ampak so porabili to priložnost, da nas žalijo, (Viharno pritrjevanje), da nas neopravljeno napadajo. Konstatirati moram, da je zadnji govornik (ital. socialist Chiussi) jako stvarno govoril, da se ga je moglo poslušati z zadovoljenjem, med tem, ko so drugi, in to slovenski socialistični govorniki, nas žalili in pitali s žalvtvami, kakor policijisti itd. Jaz sicer ne zamerjam toliko g. Linharta, ki je to izustil, kajti on ne pozna naših razmer, ker je komaj prišel v Trst. Naj pa si zapomni ta gospod, da so Slovenec v Trstu eno telo, ena duša, eno srečo! (Burao pritrjevanje.)

Mi delamo vsi za isto stvar in ne delamo razlike med stanovi, ampak se združujemo vsi, od bogataša do reveža, v eno falango, da branimo svoje pravice, da dosežemo to, kar nam odtegnejo drugi — občina in vlada! Pred vsem moram odgovoriti na to, kar se nam je očitalo! Sicer ne spada to strogo k današnjemu dnevnemu redu, toda ker so gospoda socialisti to že spravili na dan, naj mi bo dovoljeno, da povem tudi jaz z svojo.

Nam se je očitalo, da smo šovinisti, in dokler da bomo na tej podlagi, do tedaj ne dosežemo nič in do tedaj da se socialisti z nami ne združijo. Na predbacivanje šovinisma konstatiram, da, če bi prišel kdo nas v kako družbo italijanskih narodnjakov, in bi hotel govoriti slovenski v tej družbi, bi se moral steti srečnega, ako bi prišel živ iz take družbe. (Klici: Tako je!) A pri nas je mogel Italijan govoriti italijanski. Mi smo skušali tolaziti naše ogorčene ljudi, kar se nam je tudi posrečilo. Tu pri nas ni bilo potrebno obračati se da policijskoga komisarja (Trajno kašljanje med občinstvom), mi znamo sami vzdrževati red.

Gospod Dorbić je pravil, kako so se Srbi in Hrvati klali v Zagrebu. Ta spor je res obžalovanja vreden. Toda ravao oni (socialisti) nimajo pravice, da nam očitajo kaj tacega, tudi v njihovi stranki se ravno tako prepričajo in napadajo med seboj, kakor druge nacionalne stranke. Opominjam jih na zadnje volitve na Francoskem, kjer so se pripadniki strank Jauréza in Guesde prepričali med seboj tako, da, ko je prišlo do očje volitve, je kandidat Guesdove socialistične stranke pozival svoje pristaše, da naj rajšči volijo kandidata buržoazijske in kapitalistične stranke, nego drugatega socialističnega kandidata! (Senzacija. Klici: Cujte! Ćujte!) Ravno danes sem čital v časopisih, da tudi v Belgiji, kjer je najbolj ugledna socialistična organizacija, so se začeli cepiti v pristaše sedanjega vodstva in bolj revolucionarne skupine. Slednji opozarjam še na prepričevanje Bernstein-Kautsky, ko ta poslednji obiskuje prvega z najhujšimi žalitvami.

Nam se je očitalo, da napadamo socialistične in Italijane z faloti. Pa bodimo odkrito

</

sečni: tudi »Rdeči prapor« ne štedi z nasostrejimi izrazi. Sicer pa, le poglejte, kake psovke vlači Kautsky proti svojemu bratu socialistu (Dorbič proti dr. Rybařu: Vi to nič ne rezumete, dr. Rybar z jaksim primerno gesto: Bolje nego vi! Hrupna veselost). A to niso priprosti ljudje, kakor izgredniki v Zagrebu, temveč nemški učenjaki.

Spolj moramo obžalovati, da so socialisti začeli govoriti o tem. Mi smo prišli sem, da skupno delamo! (Viharno pritrjevanje) Akô se bomo prepirali — kakor je omenil tudi italijski zastopnik socialistov — ne pridemo do vspeha.

Nadalje se nam je očitalo, da prosimo za šole, v katere bodo hodili le bogataši. Na to mi je odgovoriti: Naj se pregleda prošnja od leta 1884! Tam je bilo podpisanih 1429 rojakov, a mej temi je bilo 1200 delaveev! A ti vendar niso bogataši...

G. Kopač nam je očital (kar smo pa že pojavno morali slišati od njih), da mi preveč prosimo, da se klanjam! Mi da moramo zahtevati, nastopiti drugo pot. Tudi jaz bi rajše videl, da bi mogli še bolj energetično nastopiti. Toda na opetovanju apostrofiranje do socialističnih govornikov, naj povemo, kako pot se ima ubrati, je samo eden njih odgovoril, rekši: Proč z beračenjem! Pokažite se na ulici in prirede generalni strajk! Mi vam bomo pomagali vsi, Slovenci in Italijani!

Jaz vas prijemljem, g. Kopač, za besedo. Mi se obrnemo v par dneh do vass prošnjo, da stopijo vsi v generalni strajk nakonj slovenskih šol. (Hrupna pritrjevanje: Živio- in Dobro-klici. Socijalisti: Ali ne posiljate nesramnih brzojavk! G. Kopač: Nastopite drugo pot! Klic med občinstvom: Aha! Že retrirajo! Se že umikajo od svojih izjav!) — Če odpošljemo mi danes par resolucije in če je to sramota, pada pa ta sramota le na nas in na pol. društvo »Edinost«. Vase im ne bo pod temi resolucijami! Vi lahko nastopite drugo pot! (Frenetično ploskanje). Generalni strajk je danes dovoljeno sredstvo in je tudi, kakor vam je znano, »Edinost« februarja meseca pisala v prilog strajku (Linhart prigovarja). Vi je niste čitali, g. Linhart! (Hrupna veselost) ter Vam lahko zagotovljam v imenu pol. društva »Edinost«, da bo to društvo in njega glasilo podpiralo vsak pravičen strajk! Ali kakor nam pravijo tudi socialistični veljaki (Bernstein), morajo biti delaveci previdni se strajki ter se spuščati le v take, ki so uprizorjeni v doseg gospodarskih in političnih koristi in kadar kaže, da bo tak strajk imel vsaj kolikor toliko vspeha. Mi smo pa videli v zadnjih dneh, da se je hotelo prirediti generalni strajk posamičnim osebam v prilog (Klic: Tako je!), a da se to ni posrečilo! In jaz se bojim, da, če bi se izdala parola, naj stopijo v strajk za slovensko šolo, bi se napravil še več fjaško, nego je bil z zadnjim poskusom. (Navdušeno odobravanje. Protesti od strani socialistov.) Če pa mislijo gospodje, da se da to doseči: mi smo tukaj! (Splošno pritrjevanje.) Mi ne bomo zahtevali od njih, ali naprosimo jih, naj priredijo ta strajk. (Ponovno ploskanje in Živio-klici.) Socialistom se ne treba nič ozirati na pol. društvo »Edinost«. Oni naj nastopijo samostalno in naj storijo, kar mislijo, da je dobro in potrebno! In če kaj dosežejo, mi jim bomo hvaležni in se jim bomo klanjali ter jim pojavljali roko.

Od dveh socialističnih govornikov se nam je očitalo, da zahtevamo reakcijonarnih šol. Mi pa do danes nismo rekli nikjer, da nočemo naprednih šol. Mi smo zahtevali le, naj se nam da slovenskih šol! (Pritrjevanje.) In sicer naj nam dà občina te šole. A ta občina vzdržuje že danes šole (italijanske), v katere pošiljajo svoje otroke tudi italijski in slovenski socialisti! Tam naj popravljajo gospoda socialisti, če jim kaj ni prav. (Splošna veselost, pritrjevanje.)

Mi zahtevamo pa slovenskih šol. Če jih dobimo, jih mora ustanoviti občina. In da ne bodo te šole preveč nazadnjaške, za to bodo skrbeli že gospoda na magistratu, ki niso preveč na glasu — klerikalcev!

Najbolj nas je napadal g. Linhart. Kakor sem omenil že prej, mu ne zamerjam toliko, on ne pozna naših razmer. Vendar ne morem molčati na njegovo očitanje, da na današnji shod nismo povabili njega in njegovih somišljenikov. Vprašam vse zbrane navzoče: je li kdo dobil osebno vabilo? (Po vsem vrtu je zagromelo: Nikdo!) Mi smo

plakatirali, mi smo nabijali plakate in razglasili shod v svojem glasilu. A tam je stalo, da so vabljeni vsi Slovenci. Ako se gg. socialistični demokratje stejejo med Slovence, potem so bili povabljeni tudi oni! (Viharno pritrjevanje.) Nadalje moram konstatirati na njihovo (socialistov) žalost: kričeče nasprotje v izjavah med dvema govornikoma. G. Kopač nam je zagotovil svojo pomoč, zagotovil nam je, da bodo v tem vprašanju tudi socialistične stranke solidarne z nami! Mimogred omenjam, da glede taktike se lahko sporazumemo. Ako je naša takтика prekrotka, potem si Ishko izberejo drugi drugo. Mi pa jim bomo sledili, čim bomo prepričani, da se tako kaj doseže. Ali to, v kar je bil pripravljen g. Kopač, je pa Linhart na kratko odrekel. G. Kopač nam je zagotovil pomoč socialistov; drugi govornik, g. Linhart, pa je odločno izjavil, da z nami ne nastopiti! Jaz ne vem, kdo sedaj zastopa socialistično-demokratično stranko: ali Kopač ali Linhart?! Ali je mero-dajno mnenje voditelja jugoslovanske socialistične demokracije ali pa zastopnika ožje lokalne organizacije?! Kdo je tu »Führer« in kdo »Korporal«?! Na vsak način prosimo, naj bi se o tem zmenila prej ona dva in potem se tudi mi pomenimo žnjima. (Hrupna veselost.)

Na zadajo se nam je očitalo, da na naše veselice hodijo tudi »policijski«, da se mi bratimo s policijo. — Ti gospodje zastopajo menda preletarsko stranko; oni se hvalijo ob vsaki priliki, da so jim vti delaveci jednaki. A nam očitajo, da smo kapitalisti. Ali kje imamo mi te kapitale, ta bogatstva? Mi vti imamo le to, kar si pridobivamo z delom, eni z delom rok, drugi z delom um in glave, ter si tako služimo svoj kruh. (Odobravanje.) Ravno tako tudi tisti sovražjeni policijski. Tudi oni so v službi in storiti morajo, kar jim veleva dolžnost. Oni opravljajo službo in mi nimamo nobenega povoda mrziti jih, ker oni so ravno taki reveži, kakor so drugi proletarci. Zavoljo tega jih ne smemo sovražiti. — Sicer pa oni, ki so se obrnili do enega Raseoviča, naj jim pomaga proti političnemu nasprotniku, oni, ki so se obrnili do zastopnika takoj kapitalistične stranke, kakor je »Progresso«, za pomoč (Burno pritrjevanje), oni, ki so dali telegraferati na ministre, naj radi osebnega žaljenja da zatrepi svobodo tiska (Viharno vsklikanje), oni, med katerimi je g. Linhart, ki je v isti sapi, ko je nam očital »policijsko«, zahteval od pol. komisarja, naj intervenira (Frenetično ploskanje): oni pač nimajo pravice, da nam očitajo policijsko in denuncijantstvo. (Ponovno ploskanje in Živio-klici.)

Zalibog, se je med vsem tem le malo razpravljalo in malo govorilo o šolskem vprašanju. Vsi širje socialistični govorniki so govorili le eno in isto in sklep je bil vselej le ta, da ne treba prošiti, ampak, kadar imamo pravico, naj vzamemo, naj zahtevamo isto tako, kakor neusmiljeno zahteva država, kadar z rubežnijo izstiruje davke in jemlje v vojake. Če imam prav pravico do kake stvari, a če bi jo hotel vzeti samovlastno, bi me gotovo spravili v zapor. Ako imam pravico do kake stvari, moram jo zahtevati zakonitim potom. (Protesti od strani socialističnih demokratov. Dr. Slavik z odredili: Zakaj si pa vi ne vzamete svojih pravic?! Splošen smeh. Dobro-klici.) Toda, tudi če bi bilo mogoče vzeti: kako naj »vzamemo« slovensko šolo? Mari naj napademo italijske šole in spodimo iz njih vse učitelje ter postavimo tja slovenske? Ali naj potem k r a d e m o denar, ki je potreben za vzdrževanje šol? Jaz ne vem, kako si oni mislijo to »jemanje«?! Ako bi bilo to mogoče, bi bili mi že zdavnaj porabili to sredstvo, kajti toliko poguma, kakor soc. demokrati, imamo tudi mi.

Kakor sem že prej rekel, to so le fraze brez vsake resnične in pametne podlage. Mi vam radi prepustimo to vprašanje. Če nam zagotovite, da v enem mesecu storite več nego mi v 18 letih, in čim nam pokažete z dejani, da niso to le puste besede, mi se vam podvržemo popolnom! Vi niste več tako mlada stranka, da ne bi imeli skušnosti. Začetek vašega gibanja datira že iz 40. leta prejšnjega stoletja. Tojiko bi se bili torej lahko naučili, da samim kričanjem se nič ne doseže.

G. Chiussi nam je priporočal internacionalem. Tu moram opozarjati, da mi radi govorimo z vsakim Italijanom italijanski, z Nemeem nemško, s Slovencem slovenski itd. Več internacionalem v jezikovnem

oziru, nego ga kažemo mi, vendar ni mogoče zahtevati. A tudi v mornlnem oziru smo internacionalmi. Mi ne sovražimo nobene narodnosti. (Klic: Tako je!)

Če se nam torej očita, da napadamo italijsko narodnost, to ne odgovarja resnici. Mi ne napadamo laškega naroda, mi napadamo le nekatere voditelje italijske stranke. Tudi mi znamo, da smo vti vstvarjeni po božji podobi, da je le žalostno, da se mi koljemo mej seboj na ta način! Tudi mi apeliramo na tisto čustvo bratstva. Ali nam nočemo dati tega, kar zahtevamo od naših nasprotnikov po pravici in po zakonu, in če mi ponujamo roko v znak prijateljstva, oni je odločno odvračajo ter nas povrhu pitajo s ščavi. Oni nas odbijajo. Siliti pa svoje ljubezni nočemo nikomur. (Frenetično pritrjevanje.)

Mi hočemo tudi za naprej delati v tem smislu in če so vti italijski socialisti navdahnjeni z istim duhom, katerega je gosp. Chiussi zahteval sploh od vsakega človeka, posebno pa od socialistov, in če bo gosp. Chiussi z vsphem deloval mej svojimi rojaki v tem duhu — mi jih bomo podpirali. Zato pa tudi in jih prosimo, naj naspodpirajo v dosezanju naših narodnih pravice, izlasti pa — slovenskih šol!

Ko je dr. Rybař zaključil svoj, rodujnim zanosom govorjeni in prepričevalni govor, mu je občinstvo priejalo slične ovaceje, kakor ob začetku, ki so pričale, kolike simpatije uživa ta mož med tržaškimi Slovenci vseh slojev.

Vsprejetje resolucij in zaključek.

Diven, neopisan je bil prizor, ki se je nudil očetu, ko je predsednik Mandič dal na glasovanje od dr. Gregoriua stavljene resolucije. Bil je to pravi gozd rok, klobukov, dežnikov, ki so moleli kvíšku; v svojem načudnem in ogorčenju ljudje kar niso vedeli, kako naj bi dali duška svojim čutilom!

Potem, ko je konstatiralo vsprejetje resolucij, je predsednik Mandič v navdušenem govoru zahvalil zborovalce na ogromni udeležbi in na uzornem vedenju, čemer se je zahvaliti, da smo tako lepo izvršili svojo nalog. Besede njegove so našle toprega odmeva v srečih zborovalcev; ko pa je povdaril, da je to nač zadnji poskus, in da, ako ostane brez vspeha tudi ta poskus, pojdemo na ulico, tedaj je mogel videti in čuti, da ni bil še nikdar tako v soglasju z zborovalci, kakor v tem času. — Maočica je začela peti »Hej Slovani«, a hkrat je pokazala, kako liberalna, tolerantna, mirljubna in disciplinirana je. Navzoči socialisti so namreč zagrešili — da rabimo najmiljši izraz — najnajujo brez taktnosti, ki bi mogla imeti (z ozirom na splošno ogorčenje) hudih posledic: začeli so notri med to razgretu množico po laški peti delavsko himno, s čemer so javno povedali, po kaj so prišli. Ali naši delaveci so ostali mirni, pogolnili so tudi to — brez taktnosti. Tem glasneje in prisrčneje pa jim je donela iz duše naša pesem.

Naš narod je govoril. Poklicanim faktorjem je dolžnost, da ga slušajo. Če pa ostanejo glubi in nemti tudi na te klice, bo pa naš narod govoril — še glasneje in po potrebi.

Politični pregled.

V Trstu, 17. septembra 1902.

O položaju. Zopet in zopet se oglašajo češki politiki in parlamentarci, da izražajo svoje stališče ozirom na notranje-politično položenje. Tega pač ne bo mogla očitati Koerberjeva vlada, da ni imela možnost in prilike za obveščenje o dispozijah v češkem taboru.

Sedaj se je oglasil pred volilci zopet dr. Stransky, moravski Čeh, oni parlamentarci, ki priporoča najstrojno taktiko in ki odkrito zahteva obstrukcionistično postopanje proti nagodbam, ako vlada ne ugodni češkim zahtevam v jezikovnem pogledu. Na tem svojem stališču je vstreljal tudi na shodu v nedeljo. Zborovalci so vsprejeli resolucijo, s katero pozivajo češke poslance, naj se z vso energijo zavzamejo za zadovoljenje narodnih želja, in prepričajo poslancem, v zaupanju na njihovo previdnost, naj se sami odločijo za primerna sredstva.

Dr. Stransky je za obstruiranje nagodb, ako vlada ne ugodni postulatom Čehov, dr. Pacák je rekel isto, če tudi v nekaj drugačnih oblikah, a dr. Žaček je konstatiral te dni, da soglaša s Pacakom. Torej? Vlada se ne more udajati nikakim iluzijam: saj

vidi, da se nijanse v češkem taboru v glavnem zlivajo v jedno.

Ozirom na predstoječe deželnozborske volitve piše »Südsteierische Presse«: »Mi štajerski Slovenci hočemo imeti narodni mir, da bomo mogli tem skrbnejše pospeševati svoje kulturno in gospodarsko položenje. Sedaj pa moramo vse svoje sile posvečati nalogi, da paralizujemo — objestne napade, drzna izzivanja in nezaslišano tlačenje od strani naših šovinističnih nasprotnikov. Od leta 1848 traja že ta boj, sedaj bolj vroče, sedaj bolj hladno, ali prenehali ni nikdar, ker tudi nasprotniki niso odnehalni od svoje polehljenosti po naši lasti. Vsak Slovenec je že utrujen od tega boja. Ker pa uvidevamo, da je mogoče priti do miru le po odcepiljenju Spodnje Štajerske, pa ga ni narodno-zavednega Slovenca, kateri bi dal svoj glas kandidatu, ki ne bi obljudil, da se energično potegne za rešenje vprašanja ločenja! V številu naših deželnozborskih zastopnikov pa ne nastane nobena sprememb. Pridobili bi sicer gotovo tudi dva mandata v mestnih skupinah. Ptuj in Celje, ako ne bi bilo — uradništvo v nemško-radikalnem taboru! No, tudi ta sad dozori pologoma za Slovence!«

Rečeni list povdaja, da bodo slovenski volilci izlesti zahtevali od svojih poslancev, naj poleg administrativne samostojnosti na najstrosti način zahtevajo pravčno volilno reformo.

Čehi na Dunaju. Položenje Čehov na Dunaju v šolskem pogledu ima precej sličnosti z našim položenjem v Trstu. Tudi za Čehi na Dunaju mora na to stran skrbeti rodoljubna pozrtvovalnost in nikakor ne morejo priti do tega, da bi jim zde ustvarjali in vzdrževali tisti faktorji, ki so obvezani v to. Čehi I. — II. in V. — XX. okraja so dne 30. decembra m. l. vuovič ulžili istobesedne prošnje na deželni šolski svet za osnovno javnih šol na Dunaju s češkim učnim jezikom. Deželni šolski svet pa niti v pretres ni vzel teh prošenj, češ, da po členu XIX. državnih osnovnih zakonov prosile niti legitimirani niso v zahtevo, da se jim na Dunaju ustanove narodne učilnice. Člen XIX. da je uporabljiv le v onih deželah, kjer je bivajo dveh narodnosti neoporečno dejstvo. To pa ne velja glede Čehov na Dunaju; in to niti po razmerju njih števila nasproti skupnemu števila prebivalstva, ni po odnosajih, v katerih bivajo na Dunaju, ni po znakih, po katerih bi se moglo spoznavati, da na Dunaju biva češko pleme, oziroma, da je na Dunaju češki jezik v deželi navadni jezik.

To si moramo zapomniti mi v Trstu. Če je stališče deželni šolskega sveta na Dunaju opravičeno, če je res, da smo vti pod eno vlado, če torej tudi v Trstu veljajo tisti principi kakor na Dunaju: potem bi moral danes zapreti vse tržaške nemške šole, ki se vzdržujejo na stroške države.

Tudi število Nemcev ni v nikakem razmerju s skupnim številom prebivalstva, tudi tu ne bivajo Nemci, kakor narod, ampak le kakor posamične osebe, tuditu ni nemški jezik deželni jezik! Nasprotno pa se dà iz razlogov deželnega šolskega sveta na Dunaju izvajati vsa pravica nas tržaških Slovencev glede šol. Mi smo tu avtohtonno prebivalstvo in naš jezik je tu glasom razsodeb najviših instanc deželnih jezik. Vladine treba torej drugač, nego da gleda na izvedo nazore, ki jih določa c. k. deželni šolski svet na Dunaju in — naša nesrečno šolsko vprašanje bo rešeno. Torej, slavna vladat applicatio!

Vojeviti govor francozkega ministra Pelletan so provzročili veliko razburjenja, ki morda ne ostane brez posledic tudi na notranje politično življenje v Franciji. Že se govoril o parcialni ministarski krizi, katere žrtev da bo Pelletan in tudi vojni minister André. Stvar ni brez pikantnosti. Radino André, zagrizen dreyfussard, je prototyp sedanjih oblastnežev v republiki. A ravno on menda sluti, da mu zmanjkuje tal pod nogami, zato je on prvi iskal rešitve v tem, da se je cel laskati patriotizmu francozemu s šovinističnimi govorji. In sedaj mu je sledil Še Pelletan. Njegov padec bo vsakako znak, da sedanji režim na Francozkom ne stoji ravno tako na železnih nogah, kakor se dela.

Tržaške vesti.

Hrvatski glas o našem manifestacijskem shodu. »Hrvatska« priobčuje uveden članek ozirom na naš manifestacijski shod od minole nedelje. Ker mu podrobnosti še

niso znane, se hoče povrniti k stvari. Opoža pa na sploh, da tako mnogoštevilno obiskovanih shodov niti Italijani ne prirejajo. Italijani se bore na svojih shodih večinoma za mizerna osebna vprašanja. Slovenci pa se shajajo za sveto stvar svojih pravie. Italijanska camorra noče dati šol tržaškim Slovencem; menda se boji, da bi že ena sama slovenska šola mogla posloveniti vse mesto in zrušiti ves irredentizem, sezidan na pesku. Radi šole je bil ta impozantni shod sklican od pol. društva »Edinost«. Naj bi bili gospoda iz Italije prišli v Trst in naj bi primerjali žalostne manifestacije Italijanov od teh zadnjih daj z včerajšnjim shodom, pa naj bi si odgovorili potem: na kateri strani je pravica, na kateri strani kulura, na kateri strani poštene!

Mi se — pravi »Hrvatska« — pogosto bavimo s primorskih stvarmi. Iz dveh razlogov. Prvo, ker so primorske stvari tudi naše, ker tam žive naši bratje, v drugo pa zato, ker nam v današnjih nadlogah in skušnjah iz Primorja prihaja tožba. Iz Primorja nam prihaja krepilo. Da, povejmo brez obotavljanja: V Primorju je naša rešitev! Tja, v Trst, Istro in Dalmacijo, se je prenesla narodna borba, na vspehe te borbe gledamo mi s tožbo, ponosom in zadovoljstvom!

To so v resnici samo avstrijske pokrajine, brez avtonomije, ni širše, ni ožje, brez odgovornih zborov, brez viših zavodov, brez viših kulturnih središč (hrvatskih oziroma slovenskih namreč). — Vendar naši bratje vstrajajo, vendar žive in hočejo živeti kakor narod. V provincijah žive. Ali njihova narodna zavest, njihova zavest svobode je tako močna, da se morajo drugi izgledovati na njih. V njihovi borbi imamo jedinstvo božnosti.

»Hrvatska« zaključuje: »Za danes od sreca pozdravljamo brate tržaške Slovence ter čestitamo društvu »Edinost« in njegovemu glasilu — — — — Kdor čita druge slovenske liste, najde v njih pogoje prave vrednosti. Ali ti pogoji so mrtvi, ker je tem listom več do klerikalizma in liberalizma, nego do slovenske bodočnosti. »Edinost« pa se boriti za slovenstvo. Včerajšnji shod je sad te pampetne, pozrtvovale in edinočne borbe... Žajimi je naše sreča, žajimi je naša misel. Oni čuvajo Trst ne le Hrvatom in Slovencem, ampak vsemu Slovanstvu. Ako ne bi se vsi Slovani monarhije zavezeli za njihovo stvar, ne bi bili Slovani!

Moderni socialisti. Prejeli smo: Predsinočnim so imeli delave iz svobodne luke posvetovanje v dvorani združenih socijalno-demokratičnih organizacij v ulici Boschetto. Mej raznimi drugimi govoriki se je podelil za besedo tudi neki delavec, rodom Dalmatinec.

Predno pa je ta mogel izraziti svoje mnenje, se je oglasil neki navzoči golobradec rekel: »Ščavoni ne volemo qua.« (Ščavonov ne potrebujemo tu!)

Navzoči so bili ogorčeni in so pričakovali, da dolični paglavci dobi od merodavne strani zaslzeno posvarilo, ali ga celo — kar bi bilo, prav za prav, najpravilnej — zapode iz prostorov, kjer velja — princip mednarodnosti!

Tako so tudi res pričakovali navzoči delave! Kako najivni so, ki ne vedo še, kakov »internacionalizem« vlada v onih — gospodsko opremljenih in od italijanskih »socijalistov« upravljenih prostorih!

Mi pa, ki vemo to bolje, mi bi bili v sličnem slučaju izjavili, da tam, kjer se delave-trpiča nazivajo ščavonom, ni prostora za nji!

Nas je sram, da se našim bratom, ki morajo se svojimi krvavimi žulji doprinataši za organizacijo v ulici Boschetto, luč istotam v obraz sramotilka »ščavoni«, ali teložimo se v nadi, da pride do spoznanja marsikdo prej ali slej!

Več narodnih delavev. Prav tako! Pišejo nam: Nekdanja kavarne »Telesco« je sedaj last desetih srodrugov socijalistov z imenom »Caffè Unione«. To kavarne so pohajali popred skoro izključno Sloveni. Po prodaji so sicer nekateri gostje izostali, ali mnogo narodnjakov ni nehalo obiskovati lokal, kar je pač v dokaz, kako tolerantni in koneiljantni so naši ljudje tudi nasproti socijalistom.

Minoli ponedeljek pa so nekateri teh gostov povpraševali po listu »Il Sole«. Natakarji, solastniki kavarne, pa so odgovarjali, da tega lista nimajo, da ta list ne izhaja več (!) itd. itd.

V torek pa so natakarji povedali kar brez ovinkov, da lista »Il Sole« ne bodo držali več v svojem lokalnu. Najlepša pa je bila ta, da so »sodruge« pri svoji mizi čitali »Il Sole« v istem lokalnu, med tem, ko ga gostom niso dovolili! To je izbilo sodu dno: večina omenjenih starih gostov so zapustili kavarne »Uaione« in šli tja, kjer so gospodarji bolj — pametni!

Za slovenske šole podarili so nadalje po 20 st.:

Ivan Vidmar, Josip Zore, Josip Vičič, Anton Rizzi, Anton Križman, Edvard Janežič, Andrej Širc, Karolina Širc, Ivan Kruščič, Marica Kruščič, Ana Kruščič, Andrej Klun, Anton Vatavec, Anton Germek, Ivan Kastelic, Marija Kastelic, Katarina Kastelic, Sušmel Fran, Ivan Suban, Anton Trobec, Ivan Udrovič, Ivan Žerjal, Fran Mlač, Jakob Živic, Ena Suban, Ana Suban, Fran Suban, Kral Mohor. — Po 2 K: Josip Deaune in Čehovin Ivan. — Po 40 stot.: Martin Skok in Jakob Prele. — Po 30 stot.: Lovrene Vitez in Fran Pipan. — Feodor Mayer 14 stot.

Poretna razprava proti Ivanu Škrku radi zločina umora se je vrnila, kakor smo naznani, včeraj pred tukajšnjim deželnim, kakor porotnim sodiščem ter je bil Ivan Škrk v smislu obtožbe obsojen radi zločina umora na podlagi pravoreka porotaikov, kateri so enoglasno potrdili, da je Ivan Škrk usmrtil svojo sinaho, izključivši se štirimi glasovi namen, vzeti istej življenje in potrdiši z istimi štirimi glasovi le sovražen namen. Ker je bila za vprašanje umora dosegrena dvetretjinska večina, bil je Ivan Škrk obsojen na smrt. Podrobnosti te razprave, zanimive toliko v kazensko-pravnem pogledu, kolikor tudi v tem oziru, da se je na tržaškem porotnem sodišču branitelj prvič posluževal z ključno slovenskem in jezikom in zika, izustiši v istem tudi obrambeni govor, radi česar je došlo med njim in predsednikom razprave, svetnikom Pederzolijem do ostrih spopadov, prinesemo jutri, na kar posebno opozarjam naše čitatelje.

Istotako prinesemo jutri malo odgovora Ustu »Piccolo«, ki danes na straten in nečuven način napadl branitelja, dr. Gregorina, radi njegovega postopanja in kateri list se na eno stran hlini kakor branitelja humanite, katero da je pogazl dr. Gregorin s tem, da se je pred italijanskimi porotniki posluževal slovenskega jezika, dočim na drugo stran zahteva, da mora tržaško porotno sodišče, ki so večinoma o Slovanih, ostati vekomaj italijansko, kar menda tudi zahteva — humaniteta!!!

Dražbe prenovečin. V petek, dne 19. sept. ob 10. uri predpoludne se bodo vsled srečbe tuk. e. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vrile sledče dražbe prenovečin: Škedjen 204, kamen; ulica San Marco 26, hišna oprava; Kolonja 10, krava; ulica Mazzoni 6 A, kamenite stopnice; ulica Miramar 29, hišna oprava; ulica Giulia 35, tiskarski stroj.

Trivenški vestnik. Včeraj: toplovo ob 7. uri zjutraj 15.5 ob 2. uri popoldne 20.0 C. — Tlakomer ob 7. uri zjutraj 761.5 — Danes plima ob 8.59 predp. in ob 8.39 pop.; osaka ob 2.28 predpoludne in ob 1.42 popolučna.

Društvene vesti.

Odbor političnega društva »Edinost« bo imel v soboto, dne 20. t. m. ob 7. uri zvečer, sejo.

Čitalnica pri sv. Jakobu bo obhajala v nedeljo, dne 21. septembra t. l. ob 5. uri popoludne na vrtu slovenske sole ob letnini in o svoje ustanovitve. To društvo je najmlajše med tržaškimi narodnimi društvami. V tem enega leta je pokazalo, da vstreno in vstrajno teži po dosegri svojih namenov. Svetjakobška čitalnica je narodno zavetišče šoli odrasli mladini, torej za tako dobo našega naravnega, v kateri se mladost utrja v narodni zavesti. V društvenih prostorih nahajaš vsak dan polno mladih in starih, ki tiči v časniki, v knjigah, ali pa se vežbajo v petju in glasbi. Kdo torej ne bi podpiral tega društva?! Zato pričakujemo, da se v nedeljo, na zadnji veselici na tem vrtu zberemo v velikem številu, da dokažemo mlademu društvu svojo naklonjenost ter je spodbudimo k nadaljnemu vstrajnemu delovanju na narodnem polju.

Na veselici »Zvezde« pri sv. Ivanu prihodno nedeljo bo sodelovalo tudi društvo »Primore« iz Trebič s pesmijo »Na vrelu Bosne«.

Vesti iz ostale Primorske.

× Za zastupljenjem krv je umrl v soboto Andrej Petrovič, oni mladenič, katemu je železnica v Prvačini strla nogo. V lepem sprevodu iz Gorice pokopali so ga na pokopališču v Bukovici.

× 200 letnica nastropne slike v gorški stolni cerkvi. V pondeljek je minalo 200 let, odkar je slikar Gualio dovršil nastropno fresko sliko v stolni cerkvi, predstavljajoča »Nebeško slavo«.

× Grozna nesreča na Hrušici. »Soči« pišejo: Strašna nesreča se je pripetila dne 9. t. m. ob 4. uri zjutraj v predoru, kateri se dela tukaj za novo železnicu. Delajo na več krajin v predoru izlome, potem delajo nadrov na dve strani. Tisti dan so prišli skupaj s takim koščkom nadrova; na obeh straneh so imeli mine pripravljene za strelenje, katere bi bili morali na obeh straneh hkrat začgati, ali znezadostno razumljivimi znamenji, ali morda na kak drug način so začgali na eni strani poprej, vsled česar je udrla mina z nasprotno strani sem proti dvema delavcem, ki sta tudi čakala, da začgeta svoje mine. Ali nasprotna mina ju je vrgla 15 metrov daleč po rovu. Bila sta vsa razmerjena. Eden je umrl takoj na mestu, drugi pa je živel še do 10. ure, seveda polnoma v nezavesti. Imel je polomljene roke na več mestih, glavo prekrojeno in ves raztrgan je bil po životu. Ponesrečenca sta Hrvata, dva čvrsta mladeniča v dobi 24 do 26 let, po imenu Peter Petrovič in Ivan Simonič. Natančneje vzroke prešče komisija.

Vesti iz Kranjske.

* Koncert v korist pogorelcem v Martinjaku prirede samei Rakovske okolice dne 21. septembra t. l. v prostorih gospoda A. Beleta na Uneu poleg Rakeka. — Koncertne točke izvaja vojaška godba. Podrobnejše pride.

* Krošnjarenje s sadjem v Ljubljani. V »Slovencu« se pritožujejo »iz sadjarskih krogov«, ker se je tam začelo krošnjarenje se sadjem. Ti krošnjariji da ne prodajajo samo svojega sadja, ampak nakupujejo tudi drugih takih pridelkov, katere potem usiljujejo raznim strankam, največkrat celo od h s do h še. S tem da trpe škodo obrtniki, ki plačujejo davke in doklade. Dopisniki »Slovenčevi« se obračajo do mestne oblasti s prošnjo, naj gleda, da se ne bo na ta nečin kršil zakon, ker sicer da bi bili prisiljeni vrneti svoje obrtne liste in se podati tudi na krošnjarijo.

Književnost in umetnost.

Slovenska Šolska Matice. V odborovi seji tega pedagogiško-književnega društva dne 4. t. m. so se vzeli na znanje poverjeniki ki so se nastavili izza zadnje seje. Nova poverjeništva se osnujejo za Celje (mesto), Novo mesto, II. državno gimnazijo in realko v Ljubljani. — Za l. 1902 dobe društveniki troje knjig: 1) Pedagogiški Letopis, obsegajoč poročila o posamičnih učnih predmetih, pedagogično znaustvene razprave, poročilo o društvenem delovanju in imenik članov; 2) Učne slike, t. j. po formalnih učnih stopnjih prerezane obravnavne vseh beril, ustanovljajočih se v sedanjih Abecednikih in v Začetnikih; 3) Realne knjižnice II. snopči: nadaljevanje Apibove zgodovinske učne snovi za ljudske šole. — Dolgoči se je tem knjigam obseg; izbrala so se izmed ponudnikov najcenejše tiskarne, ki prevzemajo delo. Ker so rokopisi večinoma že pripravljeni, se začeno kajige prav v kratkem že tiskati, tako, da jih dobe člani še pred Božičem. — Matice namerava izdati tudi kratke realne knjižice za učence najvišjih razredov. — Dalje izda in založi navodilo k Črnivec I. računici v obsegu 5 tiskanih pol. Cena iztisu je 1.20 K. Knjižica se že tiska in jo bo v nekaj dneh dobiti pri odboru in pri ljubljanskih knjigotržcih (tudi pri J. Bahovec, trgovcu s papirjem). Poštano je posebej plačati. — Sklenilo se je, da priredi Matice tudi letos pedagogiška in znanstvena predavanja v Gorici (g. prof. Bežek) in v Ljubljani o Božiču g. ravnatelj H. Schreiner o formularnih učnih stopnjah). — Društvo stopi v dogovor s Hrvatskim pedagogičnim književnim sborom zaradi vzajemnega dobivanja knjig, ki jih izdajata društvi. Konečni sklep se prepusti občnemu zboru. — Slednji se obrača odbor še enkrat do vseh, ki nameravajo pristopiti k društvu, naj se podvijo z letino 4. K. da more odbor še v pravem času določiti število iztisov posamičnim knjigam. Ker še

veliko poverjenikov ni vposlalo nabranega denarja, oziroma zglašila svojih članov, se prosijo, da to takoj store. Priponni se, da se je v okrajih, ki so že zglašeni, število članov v primeri z lanskim letom dokaj pomnožilo.

ODBOR.

Druga slovenska umetniška razstava. V jury, ki se je ravnokar konstituirala, in ki je začela vrati svoje dela včeraj, 17. t. m., so izvoljeni sledeči gospodje: Ivan Grohar, Ribard Jakopič, Celestin Mis, Matej Sternen in društveni podpredsednik dr. Zarnik. — Namestnikom pa je bil izbran gospod Peter Žmitek.

Brzjavna poročila.

Z velikih vojaških vaj na Ogrskem.

SASVAR 18. (B.) Z velikih vojaških vaj je trebalo odvesti po železnici 67419 častnikov in moštva, 3849 konj in 272 voz v 54 garnizij. Prevoz se je izvršil v 84 transportnih vlakih. Odvajanje je bilo urejeno tako, da se je na vsaki postaji izvršilo v 24 urah.

Dogodki na Španjskem.

MADRID 18. (B.) V Izurzu (Navarra) je prišlo med dvema četema Ciganov do kravvega pretepa, v katerem je bil en čigan ubit, trije pa ranjeni. Priti je moral vojaščo, da je napravilo mir. Zaprtih je bilo 11 oseb.

Srbke vojaške vaje.

BELIGRAD 18. (B.) Dne 27. septembra se bodo vrile v navzočnosti kralja Aleksandra letošnje vaje divizij Morava in Timok in sicer v okolici Niša.

Dogodki na Balkanu.

WASHINGTON 17. (B.) Poročilo Reuterjeve pisarne. — V dvojen namen — v obrambo držav na Balkanu in v obrambo Amerike pred priseljevanjem ljudi, ki nimajo nikakih sredstev — se je obrnil državni tajnik Hay v istobesednih brzjavkah do ameriških poslanikov pri obeh vlastih, ki so bile podpisale berolinski dogovor, nadejajo se, da vlasti spomnijo Rumunsko na njene dolžnosti nasproti civilizaciji ter da jo primorajo v zboljšanje strašnega položaja romunskih Židov.

30.000 krov znaša glavni dobitek »Olomuške razstavne loterije«. Opozorjam naše cenjene čitatelje, da se bo vršilo srečanje ne prekleno dne 25. septembra 1902. in da se v gotovini izplačajo vsi dobitki z 10% odbitkom.

Svoji k svojim!

ZALOGA

pohištva

dobro poznane

tovarne mizarske zadruge v Gorici (Solkan) vpisana zadruga z omejenim poročtvom

prej anton Černigoj

Trst, Via di Piazza vecchia (Rosario) št. 1. hiša Marenzi.

Največja tovarna pohištva primorske dežele.

Solidarnost zajamčena, kajti les se osuši v to nalači pripravljenih prostorih s temperatu 60 stopinj. — Najbolj udobni moderni sestav. Konkurenčne cene.

Album pohištva brezplačen.

Aleksander Levi Midzi

Prva in največja tovarna pohištva vseh vrst.

TOVARNA: ZALOGA:

FILIJALKA

c. kr. priv. avstr. kreditnega zavoda
za trgovino in obrt v Trstu.

Novci za vplačila.

V vrednostnih papirjih na	V napoleonih na
4-dnevni izkaz 2 $\frac{1}{4}$ %	30-dnevni odzak 2 $\frac{1}{4}$ %
30- " 3 $\frac{1}{4}$ " "	3-meseci 2 $\frac{1}{4}$ %

na pisma, katera se morajo izplačati v sedanjih bankovkih avstrijske veljave, stopnjo nove obrestne taksi v krediti z dnem 24. junija, 28. junija in odnosno 20. avgusta t. l. po določenih objavah.

Oktrožni oddel.

* vred. papirjih 2% na vsako svoto. V napoleonih brez obresti.

Nakaznice

na Dunaj, Prago, Peštu, Brno, Lvov, Trop av Reko kako v Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradec Sibinj, Inomostu, Czovec, Ljubljano, Lince, Olomouc Reichenberg, Saaz in Solnograd, brez troškov.

Kupnja in prodaja

bitku 1% provizije.

Inkaso vseh vrst pod najumestnejšimi pogoji.

Predujmi.

Jamčevne listine po dogovoru. Kredit na dokumente v Londonu, Parizu, Berlinu ali v drugih mestih - provizija po jake umestnih pogojih.

Kreditni pisma na katerokoli mesto.

Vložki v pohrano.

Naša blagajna izplačuje nakaznice narodne banke Italijanske in italijanski franki, ali pa po dnevnem kurusu.

Sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlati da se brni denar, zlati avstrijski bankovci itd. po pogodb

Se naznanja

da je na prodaj prav v ceno en kotel za žgati žganje, držeč 137 litrov, kako malo rabljen. — Naslov povr

— Tiskarna Edinost.

VABILO

občnemu zboru

„Kraškega vinarskega društva“

v Tomaju

v nedeljo, dne 28. septembra 1902.
ob 4. uri popoldne

v prostorih župnišča v Tomaju.

V S P O R E D :

1. Obisk in pregled vinograda društva.
2. Pozdrav predsednika.
3. Porčilo tejnka in blagajnika.
4. Nasveti glede trgovine in najave vira.
5. Svetajni predlogi.

V Tomaju, dne 15. septembra 1902.
ODBOR.

M. Aite

trgovina z manifakturnim blagom
ul. Nuova, ogel ul. S. Lazzaro št. 8
s podružnico ul. Nuova, ogel ul. S. Lazzaro št. 5.

Si dovoljuje obvestiti slavno občinstvo in cenj. odjemalce, da je jake pomnožila svojo zalogo kakor tudi povečala prostore s tem, da je ustanovila zgornj omenjeno podružnico zato, da more v polni meri zadostiti vsem zahtevam cenj. odjemalcem.

V obeh prodajalnicah vdobjava se razno blago najbolše kakovosti in najmodernejše iz prvih tovarn, posebno pa snovi za moške in ženske oblike, sruice, ovratnike, ovratnice, tu je velikanski izber platenenega in bombažnega blaga, prti in putičkov ter vsake vrste perila, bodi od bombaža, ali platna. Pletenine, svilene raznovrstni okraski za šivilje in kituičke Velikanski izber snovij za narodne zastave in trakov za drusvene znake.

Sprejema naročbe na moške oblike po meri, katere izvrši najtočneje in najnatančne po cenah, da se ne bati konkurenco.

Poskušaj, da se prepričaš!

Obuvala!

Pri Pepetu Kraševcu
zraven cerkve sv. Petra (Piazza Rosario pod ljud. šolo)

Bogata zaloga raznovrstnih obuval za gospode, gospe in otroke.

Poštne naročbe se izvrši takoj. Pošiljatve so poštne proste.

Prezvema vsako delo na debelo in drobno ter se izvršuje z največjo točnostjo in natančnostjo po konkretnih cenah.

Za mnogobrojne naročbe se toplo priporoča

Josip Stantič čevlj. mojster.

Zalagatelj uradnikov in uslužencev konsum- nega skladista c. kr. glavnega carinskega urada in c. kr. generalnih skladisti; nadalje stražnikov c. kr. javne straže v Trstu in Miljah ter orozništa c. kr. priv. avstr. Lloyda.

V najem se odda

lepa meblirana soba

s prostim uhodom

ulica Belvedere št. 55 A, I. n., vrata 7.

Predzadnji teden.

Glavni dobiček

kron 30.000 kron

priporočajo:

Josip Bolaffio, Mandl & C. o., Mercurio Triestino, Ig. Neumann, Henrik Schiffmann, Josip Zoldan v Trstu.

Olmuške rastavne strelke po 1 krono

Vsi dobitki se od prodajalcev izplačajo z 10% odbitkom v gotovini.

Pagliano mazilo (sirup)

za osveženje in čiščenje krvi

prof. Ernesta Pagliano

nečak pokojnega profesorja Hieronima Pagliano

je bilo predloženo zdravstvenem vodstvu min. za notranje posle, koje je dovolilo rasprodajo. Odlikovanje na narodni farmacevtski razstavi 1894 in na higijskih narodnih razstavah 1900 z zlatimi kolajnami.

Dvor višjega sodišča v Lucca je izdal razsodbo po kateri ima tvrdka Hieronima Pagliano izključno pravico postopati proti vsem, ki bi razpečaval ponajmanj, ter je ob jednem prisodil tvrdki vse sodne troške in odvetniške provzročene do leta 1897.

Naš sirup je ravno isti, kotega je izumil 1838. pok. naš stric prof. Hieronim Pagliano ter hraniemo njegove izvirne recepte, s kajimi se je dokazala resnica. Vsi ti dokumenti ki so pisani z njegovo lastno roko, so bili predloženi pri storitvenemu sodišču.

Pozivljamo vsakega, da prekliče; to zadošča v dokaz resnice, ko smo vedno trdili in razkrili brezvestne laži gotovih špekulantov. Zgoraj označene listine zamore si vsakdo ogledati. Ogibajte se vedno ponarejanju in zahtevajte vedno izdelke, koji nosijo na lončku in ovitki našo varstveno znamko. Tvrdka nima družbo. Napolj 4, Calata S. Marco.

Svilene plinove MREŽICE!!

„ROYAL“

dajajo najbolj bleščečo luč in so neverjetne solidnosti

po 35 in po 50 nvč.

Cilindri, tulipani, klobuki za svetilke itd.

Naročbe.

PODGETJE ZA NEPREGORLJIVE LUČI

P. ROZZO, ul. S. Antonio 5.

Tomsig Ludvik

v Gorici, ulica Morelli št. 30.

DELAVNICA

za pozlačevanje in dekoracije

Sprejema vse v to stroko spadajoče poprave, toliko za cerkve kolikor za zasebnike. Velika in izbrana zaloga latev za okvirje in drugih predmetov po zelo nizkih cenah.

Mihail Zeppar

v Trstu, ulica San Giovanni štev. 12

ima zalogo pečij od majolike v velikem izboru, sama novost, bodisi glede risarj ali barv. Snov sestaja od same stanovitne zemlje. Izključna zaloga za Trst, Primorje in Dalmacijo slavnossano in odlikovane tovarne za peči Bratov Schütz v Blanskom (Morava) ustanovljena 1848. Pri teh pečih se prihrani 50% na kurjavi. Lastna tovarna štedilnih peči iz železa ali udečnih z majoliko. Izvršuje po meri in nizkih cenah.

Spoštovane slovenske gospodinje

Zahtevajte pri svojih trgovcih

novo

Ciril-Metodijevo

cikorijo.

OBUVALA.

Dobro jutro! Kam pa kam?

Grem kупит par čevljev!

Svetujem Vam, da greste v

ulico Riborgo št. 25 po domače

k Pierotu.

Tam vdobjite vsake vrste obuvala za moške, ženske in otroke. Isti popravlja male stvari brezplačno ter sprejema naročbe vsakovrstno obuvavo na debelo in drobno.

Lastnik: Peter Rehar.

Velikanski izbor raznega pohištva

spalne in jedilne sobe, svetlo ali megleno politirane.

Bogat izbor

divanov, ekvirjev, ogledal, stolie, stenskih ur

se nahaja v dobroznanii zalogi pohištva

Rafael Italia

Trst - ul. Malcantoni št. 1. - Trst.

Trgovina z izgotovljenimi oblekami.

Salarini

Ponte della Fabbra št. 2, vogal ul. Torrente, Podružnica Ulica

Poste nuove št. 3. Zaloga izgotovljenih oblek za moške in dečke pripravljene posebno za binkošte praznike in birmo; obleke za moške od gld. 6.50 do 24, za dečke od gld. 4.50 do 12, suknene hlače od gld. 1.80 do 4, volenne goldinarjev 4.50 do 9. Velik izbor površnih sukenj v modernih barvah od gld. 9 do 16. Volnene obleke za dečke od 3 do 12 let od gld. 2.50 do 9, od platno ali satenu v raznih barvah od gld. 1 do 5. Haveloki za moške in dečke po najnižjih cenah. Hlače od moleščina (zlodjeva koža) za delavce, izgotovljene v lastni predilni na roko v Kormorni o gld. 1.30 do 2.

Lastna posebnost: črtane močne srajce za delavce gld. 1.20. Velika zaloga snovij za moške na meter ali tudi za naročne na obleke, ki se izgotovijo z največjo točnostjo v slučaju potrebe v 24. urah.

Anton Breščak

v Gorici, Gospodska ulica št. 14 in ulica

Vetturini ima v zalogi v veliki izberi pohištvo vseh slogov za vsak stan od najboljšega do najboljšega izdelka. V zalogi ima: podobe na platno in šipe, ogledala, žime platno, razne tapecarije itd. Daje tudi na obroke.

Nova prodajalnica usnja

Podpisani javlja slavnemu občinstvu

v prvi vrsti pa čevljjarjem v mestu, okolici in na deželi, da je odprt v ulici Arcata št. 4 novo prodajalnico vsakovrstnega usnja kakor tudi vseh drugih v to stroko spadajočih predmetov po najnižjih cenah.

Udani

Tavčar Josip.

Assicurazioni generali

V TRSTU.

(Društvo ustanovljeno leta 1831.)

To društvo je raztegnalo svoje delovanje na vse veje zavarovanja, posebno pa: na zavarovanje proti požaru, zavarovanje po morju in po kopnem odpostanega blaga in zavarovanje na življenie.

Društvena glavnica in rezervna dne 31. decembra 1893. . . . . gld. 58.071.673.84

Premije za poterjati v naslednjih letih

a) za življeno začetka društva do 31. decembra 1894. . . . . 30.511.700.64

Glavnica za zavarovanje življaja do 31. dec